

Bu muhalefet nasıl oluştu?

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazar, 22 Mayıs 2022 22:28 -

Sosyalist ülkelerin tarihinin incelerken beni en çok zorlayan konu 1980'li yılların sonlarında ortaya çıkan büyük muhalefetin nasıl oluştuğu oldu. Kitlese muhalefet kısa sürede oluşarak ortaya çıkmaz, birikimin sonucudur. Bu birikimde ekonomik durumda kötüleşmenin, partinin hatalarının rolü vardır ama sadece bunlar değildir.

Bazı ülkeler için bu birikimi açıklamak zor değildir çünkü 1990 öncesinde önemli muhalefet hareketleri vardır. Mesela Macaristan 1956, Çekoslovakya 1968, Polonya ve Dayanışma Sendikası gibi.

1989 Berlin Duvarı kitabında bu muhalefetin Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde oluşmasını da açıklayabilmiştim.

Her ülke için bu açıklama yapılamıyor çünkü kaynak bulunmuyor ya da bu kaynaklar İngilizce ve Almanca dışındaki dillerdedir (genellikle o ülkenin kendi dilindedir ve çevrilmemiştir).

Bulgaristan ile ilgili kitapta da muhalefetin yıllar boyunca nasıl biriktiğini gösterebilmiştim ama Romanya için bunu yapabildiğim söylenemez çünkü kaynak azdı. Romanya Komünist Partisi içinde Çavuşesku'ya karşı eskiden beri bulunan muhalefeti açıklayabiliyordum, daha geniş açıklama gerekirdi ama kaynak olmadığı için yapılamadı.

şimdi iki kitap hazırlığı var: Arnavutluk ve Yugoslavya. İkincisi için kaynak sıkıntısı bulunmuyor ama birincisi için sıkıntılıydım çünkü kaynak azdı.

Enver Hoca 1985'te öldü ve ülkedeki rejim 1990'dan başlayarak hızlı bir şekilde kapitalizme dönüştü. Gösterilerin ardı arkası kesilmiyordu ve dönüşümün önderleri de partinin önde gelenleriydi. Bu bağlamda Arnavutluk örneği diğer sosyalist ülkelerden farklı değildir. O ülkelerde de komünist partisinin önde gelenleri kapitalizme geçişin önderleri oldular.

Bu muhalefet nasıl oluştu?

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazar, 22 Mayıs 2022 22:28 -

Ülkedeki ekonomik sıkıntılar tamam, 1989'da bütün Doğu Avrupa ülkelerini saran ve sosyalist iktidarları yıkan değişimin etkilerinin Arnavutluk'a yansıması da tamam ama hepsi bu kadar mıdır? Kitlese muhalefet birden ortaya çıkmış olamaz, başka kaynaklarının da bulunması gerekir.

Bu kaynağı buldum. Sonderfall Albanien adlı 500 sayfalık kitap esas olarak ülkedeki kültürel muhalefet üzerinde duruyor, ekonomik sıkıntıları ön plana çıkarmıyor.

Batı Avrupa ülkelerindeki 68 eylemlerinin nüfusunun büyük bölümü genç olan Arnavutluk'ta nasıl etkilediğini öğrenmek hoşuma gitti. Sosyalist ülkeler 1968'i yaşamadılar, yaşamaları engellendi. Bu ülkelerin kendilerine özgü 68'i olabilir, olmadı. Arnavutluk Emek Partisi yöneticilerinin –Enver Hoca genel sekreterdir- rock müzik dinleyen blucinli gençlere gösterdiği tepki, Demokratik Almanya Cumhuriyeti'ndeki parti yöneticilerinin gösterdiğinin benzeridir: bunlar apolitik, lümpen, burjuva kültürünü taklit ediyorlar.

1976'da partinin gençlik örgütünün seçilmiş sorumlusu Enver Hoca tarafından görevden alınıyor. Gerekçe, birkaç yıl önce Arnavutluk gençliğinin batı ülkelerindeki 68'lilerle dayanışma içinde olduğunu açıklamasıdır.

Burjuva kültürünün ülkeye girmesine kapı aralamak!

200. sayfadayım, konu devam ediyor...

Enver Hoca ve Arnavutluk Emek Partisi'nin Çin ile yolların ayrılmasından sonra girdiği kendini dünyadan tecrit etmek ya da edebileceğini sanmak politikasının uygulamaları ve bunun yarattığı tepkiler, tepkilerin birikmesi ve 1989 sonunda komşu ülkelerdeki örneklerin de etkisiyle yaşanan kitlese patlama...

1990 başlarında kısa sürede yüzlerce kişinin Tiran'daki yabancı elçiliklere sığınması ve ülke dışına gitmek istemeleri...

Bu muhalefet nasıl oldu?

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazar, 22 Mayıs 2022 22:28 -

Parti yönetiminin bu insanlar için hemen af çıkarmak zorunda kalması (aksi durumda olaylar büyüyor).

Parti genel sekreteri Ramiz Alia ve çevresi sosyalizmi yönetemediler ama hızlı çözülmeyi yönetebildiler. Arnavutluk Romanya'daki gibi iç savaş yaşamadan sosyalizmden kapitalizme geçecekti.

1990'dan başlayan olayları ayrıntılı anlatan kaynaklar var, tek eksik kitlesel muhalefetin birikimini en 10-15 yıl öncesinden başlayarak açıklayan kaynaklardı. Kitabı bitirmedim ama sanırım bu kaynak da bulunmuş oldu.